

INFORMACIJA

o aktivnostima za povezivanje crnogorskog dan-unaprijed tržišta električne energije na jedinstveno evropsko energetska tržište

01.03.2024. godine

U skladu sa obavezama koje Crna Gora ima prema Energetskoj zajednici, Ministarstvo energetike i rudarstva započelo je aktivnosti za pokretanje procedure povezivanja crnogorskog dan-unaprijed tržišta električne energije na jedinstveno evropsko energetska tržište. S tim u vezi, formirano je Radno tijelo kojeg čine predstavnici Ministarstva i svih relevantnih energetskih subjekata. Radno tijelo koordinira aktivnostima, definiše dinamiku rada i kontroliše stepen ispunjenosti dogovorenih ciljeva.

Prije utvrđivanja konkretnih aktivnosti po pitanju povezivanja tržišta električne energije, potrebno je jasno definisati pravac, odnosno definisati sa kojim evropskim tržištem električne energije bi trebalo povezati crnogorsko tržište.

Treba napomenuti da potreba za povezivanjem crnogorskog tržišta sa nekim od tržišta susjednih (evropskih) zemalja nije nova. Inicijalno, razmatrana je mogućnost povezivanja lokalnog tržišta sa tržištem električne energije Srbije i ta mogućnost je bila vrlo aktuelna od 2021. godine. Pomenuta opcija je djelovala razumno i najjednostavnije za realizaciju, prije svega i kao direktna posljedica kompatibilnosti legislative Srbije i Crne Gore. Tržište Srbije je imalo plan dalje konekcije sa Evropom kroz mađarsko tržište električne energije (Hupx berza). Na ovaj način, indirektno, postigla bi se povezanost našeg tržišta sa evropskim. Ipak, od ove ideje se odustalo slijedeći odluke Savjeta ministara o transponovanju EU regulativa iz 2022. godine. Prema adaptiranim regulativama, obaveza ugovornih zemalja Energetske zajednice je usvajanje evropskih normi i povezivanje na jedinstveno evropsko energetska tržište. Time je pomenuti projekat konekcije sa Srbijom izgubio smisao. Isto važi i za potencijalnu konekciju koja bi vodila preko Albanije-Kosova-Sjeverne Makedonije i Grčke. Dakle, postalo je logično da je najbolje rješenje direktno povezivanje lokalnog tržišta sa evropskim kroz konekciju sa Italijom. Italija, kao zemlja Evropske Unije ima primijenjeno evropsko zakonodavstvo, pa je zadatak Crne Gore i najveći izazov u procesu povezivanja sa italijanskim tržištem upravo usaglašavanje sa evropskim zakonskim normama. Ukoliko se vratimo na prvobitno razmatranu opciju povezivanja sa Srbijom ona je, na prvi pogled, lako ostvariva, ali imajući na umu činjenicu da se i ovo tržište kasnije povezuje sa evropskim i dalje bi važila potreba Crne Gore da implementira evropske zakonske norme. Drugim riječima, konekcijom sa Italijom samo se proces ubrzava kroz preskakanje posrednog povezivanja našeg tržišta sa tržištem Srbije koje ne pripada evropskom tržištu.

Zato, delegirani predstavnici Ministarstva energetike i rudarstva i energetskih subjekata predlažu da se sa povezivanjem dan-unaprijed tržišta električne energije krene u pravcu Crna Gora - Italija. Taksativno navedene prednosti ovog predloga obuhvataju:

1. Direktna interkonekcija sa tržištem Evropske Unije.
2. Implementacijom adaptirane CACM regulative (Ministerial Council Decision 2022/03/MC-EnC EU 2015/1222) predviđena je posebna regija za proračun kapaciteta (ITME CCR). Trenutno jedini CCR koji bi nesmetano funkcionisao je ITME CCR (granica ME - IT), za razliku od Shadow SEE CCR (preostale granice) koji je već sada na čekanju zbog neriješenog političkog pitanja između Srbije i Kosova.
3. Pretpostavka je da IBWT (Italian Border Working Table) može pružiti razrađen model za pristupanje novih članica koji u sebi sadrži već projekat podmorskog kabla IT-GR, čiji bi se model preuzeo za povezivanje granice ME – IT, što bi predstavljalo i veliku uštedu vremena u realizaciji projekta.
4. Povezivanjem sa Italijom, Crna Gora može potvrditi status energetske čvorišta na Balkanu jer bi efikasnim povezivanjem mogla predstavljati sponu do EU tržišta za druge ugovorne zemlje.
5. Preporuke Energetske zajednice i ENTSOe da se ide u pravcu spajanja sa Italijom.

Očekivano je da bi se povezivanje moglo ostvariti početkom 2026. godine.